

2001-01-29

Olle Nordell

Verksamhetsberättelse 2000

Vattenvårdskommittén har under året bestått av följande personer:

Ordinarie ledamöter	Suppleanter	Miljönämnd
John Aanesen	Jan-Axel Roslund	Eslöv
Mariet Brandwijk	Alvar Peterson	Kävlinge
Sven Olof Westman ordf.	Thomas Wigström	Landskrona
Kjell Christensson* v ordf	Stefan Andersson	Svalöv

Kjell Christensson* har under hösten slutat i miljönämnden och ersatts av Christer Ohlsson.

Arbetsgruppen har bestått av följande tjänstemän:

Representant	Ersättare	Miljöförvaltning
Eva Tronarp** bitr. sekr.	Birgitta Karlsson	Eslöv
Björn Sanzén	Tom Nielsen***	Kävlinge
Högni Hansson sekr.	Olle Nordell	Landskrona
Thomas Arnström	Petter Ljungberg	Svalöv

Eva Tronarp** har slutat i Eslövs kommun och ersatts av Johan Israelsson. Tom Nielsen*** har slutat i Kävlinge och ersatts av Patrik Lund. I arbetsgruppens och kommitténs möten har även Gunnar Andersson på Länsstyrelsens miljöenhet och en representant från Ekologgruppen deltagit.

Årsmöte

Årsmötet hölls den 3 februari 2000 i Landskrona. Högni Hansson redogjorde för 1999 års verksamhetsberättelse och innevarande års verksamhetsplan. Till ordförande i kommittén till nästa årsmöte valdes Sven Olof Westman, Landskrona och till vice ordförande Kjell Christensson, Svalöv. Till sekreterare till nästa årsmöte utsågs Högni Hansson, Landskrona och till biträdande sekreterare Eva Tronarp, Eslöv. Ordförande, vice ordförande och sekreteraren utsågs att teckna kommitténs firma.

Postadress	Kontorsadress	Telefon	Telefax	Postgironr
261 80 Landskrona	Stadshuset Drottninggatan 7	0418-79 849	0418-79403	1 23 45-5

Vårmöte

Vårmötet hölls den 18 maj i Svalöv. Till vårmötet inbjöds representanter för myndigheter som hanterar vattenfrågor, natur- och miljöorganisationer, byalag, lantbruksorganisationer och sportfiskeföreningar. Högni Hansson redogjorde för 1999 års verksamhetsberättelse och innevarande års verksamhetsplan. Presentation av vattenkontrollen 1999 gjordes av Johan Krook som även berättade om vattenvårdsarbetet i Höjeån och Kävlingeån. Projektledaren Emilie Björling redogjorde för arbetet med att anlägga dammar och våtmarker inom Lokala Investeringsprogrammet (LIP) i Eslövs och Landskrona kommuner. Mötet avslutades med en exkursion till Pålsbo äng, platsen för Svalövssjön, Svenstorsområdet och den ca 15 hektar stora Sofielundsdammen i Rååns avrinningsområde.

Yttranden och enkäter

Kommittén har medverkat i förhandlingarna med vattendomstolen och miljödomstolen rörande den planerade saneringen av Dösjebrotippen som innebär en flyttning av Saxån på en sträcka av ca 330 m och anläggandet av en gång/cykelbro över Saxån som föranleds av den nya Pågatågsstationen vid Häljarp. En enkät från Naturvårdsverket om bevarandestrategi för vattenmiljöer i landskapet har besvarats. Inför påbörjad planering av en golfbana direkt öster om motorvägen och söder om Saxån på Flygeltofta ängar har det framhållits att intrång i strandskyddsområdet inte bör ingå i det fortsatta planeringsarbetet.

Vattenkontrollen 2000 (hela vattenkontrollen redovisas i maj år 2001)

Vattenkontrollen omfattar månadsprovtagning av temperatur, pH, konduktivitet, syrgas, grumlighet, biologisk syreförbrukning, kväve och fosfor i 8 provpunkter. Dessutom tas veckoprover av kväve, fosfor och totalorganiskt kol i två punkter som blandas flödesproportionellt. Analyserna används för beräkning av vattendragets transport av dessa ämnen. Tungmetaller och bekämpningsmedel provtas nära vattendragets mynning. Jämfört med tidigare år har bekämpningsmedelsprovtagningen utökats under hösten. Under provtagningen analyseras nu samtliga preparat som används i avrinningsområdet.

Sammanfattningen av vattenkontrollen under 2000 redovisas vid vårmötet i maj eftersom nödvändiga flödesdata från SMHI först levereras under mars månad.

Vattenkontrollen 1999

Årsmedeltemperaturen i Svalöv 1999, 8,2 °C, låg högre än normalt. Det var speciellt januari-mars, juli, september och december som var varmare än vanligt, endast november var kallare. Årsnederbörden i Svalöv var 752 mm, något mer medelvärdet för åren 1920-1998, 698 mm. De nederbördsrikaste månaderna var augusti och december.

Årsmedelvattenföringen vid mynningen var enligt SMHI:s pulsmodell 4,1 m³/s, vilket är mer än medelvattenföringen för perioden 1973-1998, 3,7 m³/s. December hade högst flöde, medan det var lågflöde i juli, september och november.

Totalt under 1999 uppgick **transporten av kväve** vid mynningen till 980 ton, vilket är mindre än 1998 (1 200 ton) och mindre än medeltransporten för åren 1980-1998 (1 030 ton). Då flödet 1999 var relativt stort blir den flödesviktade halten för året den lägsta under åren 1980-1999. En svag tendens till minskande kvävehalterna kan urskiljas i trendlinjen för perioden.

Fosfortransporten 1999 uppgick till 11 ton vid mynningen, vilket är mindre än 1998 (16 ton) och mindre än genomsnittet för perioden 1980-1998 (18 ton). En tydlig nedgång i fosforhalterna noteras över tidsperioden. Även om årsmedelvattenföringen var lägre under den senare hälften av denna period, är haltminskningen alltför tydlig för att enbart förklaras av en lägre vattenföring de senaste åren. Detta framgår bl a av framräknade flödesviktade halter.

Arealkoefficienten (arealförlusten) för hela avrinningsområdet 1999 var 27 kg kväve/ha och 0,30 kg fosfor/ha, vilket kan jämföras med 34 kg kväve respektive 0,46 kg fosfor/ha 1998. Den högsta arealkoefficienten för kväve 1999 beräknades för Välabäckens avrinningsområde, som tillhör de mest jordbruksintensiva, till 31 kg/ha. Den högsta arealförlusten för fosfor svarade Örstorpsbäckens avrinningsområde för, med en arealkoefficient på 0,46 kg/ha och år.

Transporten av organiska ämnen, TOC (total organiskt kol), uppgick under 1999 till 730 ton vilket är mindre än 1998, 1 200 ton.

De högsta **kvävehalterna** uppmättes i Välabäcken och Örstorpsbäcken, där årsmedelhalterna uppgick till 8 600 respektive 7 600 µg/l. Halterna var som högst i december då 12 000 µg kväve/l registrerades i Välabäcken och Långgropen. Kvävehalterna 1999 var lägre på alla provpunkter jämfört med både 1998 och en längre tidsperiod (1990-1998).

Årsmedelhalten för **fosfor** var högst i Örstorpsbäcken, där den låg på 127 µg/l. Medelhalterna 1999 var lägre än normalt jämfört med medelvärdet för åren 1990-1998, på alla provpunkterna utom vid pkt 15:1 i Svalövsbäcken, där den var normal.

Syrgassituationen var bra vid alla provtagningsstillfällena på samtliga provpunkter.

Analyserna av **bekämpningsmedelsrester** i Saxån vid Häljarp, resulterade i att sammanlagt 25 st. olika aktiva substanser detekterades, varav 12 i detekterbara halter och 13 som spår, då halterna låg mellan noll och detektionsgränsen. Dessutom förekom glyfosat och restprodukten AMPA vid alla fyra provtagningsstillfällena.

Metallanalys av vatten i blandprov från Saxån i Häljarp visade på låga till mycket låga halter för alla metallerna. **Metallanalyserna av vattenmossa** som utplanterats på fem lokaler i vatten-systemet resulterade i måttligt höga till låga halter för alla metallerna.

Enligt **bottenfaunaundersökningen** 1999 bedömdes pkt 16 vara måttligt-, pkt 5, 24 och Allarp betydligt- samt pkt 15:2 starkt -mycket starkt påverkad av föroreningar. Liksom tidigare år fanns det flest arter i Saxån vid Saxtorp (pkt 16).

Utredningar och övrig provtagningsverksamhet

Information

Videofilmen

Ett tiotal exemplar av videofilmen om vattendraget har distribuerats till intresserade.

Saxån-Braåns ekomuseum

Ett omfattande informationsmaterial om Saxån-Braåns tillstånd, naturvärden, historia med mera har tagits fram och börjat sammanställas. Materialet skall användas i olika informationsinsatser som "ekomuseum", på Internet, och i olika former av skrifter bl a en skånsk "åmansbok". En del av materialet kan återfinnas på Landskrona kommuns miljöförvaltnings hemsida

<http://www.landskrona.se/kommun/miljforv/saxan/default.htm>.

Ett uthålligt jordbruk i Saxån-Braåns avrinningsområde

Rapporten om vägen till ett uthålligt jordbruk i Saxån-Braåns avrinningsområde av Lotten Westberg har färdigställts och tryckts.

Övrig informationsverksamhet

Kommittén medverkade med en poster på riksmötet för vattenorganisationer den 3 – 5 september.

Under september och oktober har kommittén haft en utställning på Landskrona museum. Utställningen har fokuserat på de landskapsförändringar som ägt rum sedan 1800-talets början och på det vatten- och landskapsvårdande arbete kommittén bedriver. Tre landskapsmodeller föreställande en typisk del av vattendraget i mitten av 1800-talet, nutid och hur ett framtida landskap kan te sig om kommitténs intentioner förverkligas. Olika tidstypiska företeelser illustrerades även med fotografier, kartor och texter. Vidare förevisades videofilmen och kommitténs hemsida.

Glyfosatundersökning i Saxån-Braån 1999 - 2000

Glyfosat och dess nedbrytningsprodukt AMPA provtogs på fem ställen i avrinningsområdet under oktober, december och mars. Under oktober registrerades förekomst vid alla provtagningspunkterna medan oktobe- och marsprovtagningen visade på förekomst i fyra respektive två fall.

Saxån-Braåns natur- och rekreationsvärden

Kvärlövs naturområde

Väst kustbanan har vid Annelöv och Kvärlöv fått en sydligare sträckning än vad som avsågs i de tidigare planeringsarbetena. Detta har medfört ett intrång i vattendragets strandskyddsområde och för riksintresse för naturvård. I Banverkets

exproprieringsansökan och regeringsbeslutet har Banverket förbundit sig att ett området mellan banan och Saxån skall komma till samhällelig miljönytta. Lämpliga åtgärder och förfaringsätt har under året diskuterats av Banverket, Länsstyrelsen, Landskrona kommun och berörda lantbrukare. Området föreslås få status av kommunalt naturreservat och att Banverket svarar för att iordningställa områdets naturkvalitéer och säkrar den fortsatta skötseln. Diskussionerna är inte slutförda.

Omläggning av Saxån vid Dösjebro

Under senare år har erosionen från Saxån hotat att tränga in i den nedlagda avfallstippen nedströms Dösjebro. Kävlinge kommun har sökt vattendom och medel för att lägga om vattendraget så att risken för erosion och läckage från tippen ut i vattendraget elimineras. Saxån har flyttats norrut på en sträcka av 330 m och representanter från kommittén, byalaget och fiskeintressena har medverkat i anläggningsarbetet. Den nya åfårens potentiella naturvärden har varit en viktig del i anläggningsarbetet.

Biotopvårdande åtgärder

Fladdermusholkar har satts upp på ett tiotal ställen, oftast i anslutning till broar, längs vattendraget.

Västkustbanan - kompensationsåtgärder

I samband med Västkustbanans anläggning har Banverket ålagts att genomföra kompensationsåtgärder för de intrång som skett i vattendraget. En fuktäng (ca 15 x 50 m) har anlagts i anslutning till den befintliga våtmarken i Häljarp.

Rensningar av Saxån mellan Ådala och Annelöv

Omfattande rensningar har påbörjats längs Saxån och ett stort antal grova träd har sågats ned. Kontakter har tagits med rensningsföretaget för att de fortsatta rensningsarbetena skall kunna genomföras på skonsammast möjliga vis.

Vandringsstigar

Den tidigare anlagda vandringsstigen vid Norra Skrävlinge har gått över med röjsåg för att återställa framkomligheten. En ny stig har anlagts och markerats vid Häljarp. Vandringsförlaget har uppdragits att upprätta beskrivningar av lämpliga vandrings slingor som kan användas för att informera om möjligheterna och väcka intresset. Aktuella områden är Häljarp, Dösjebro, Norra Skrävlinge, Marieholm, Asmundtorp och Gissleberga. Förslagen till vandringar utarbetas så att det är möjligt att gå rundor där olika typer av landskap passeras.

Åtgärder i och längs vattendragen

Handlingsprogram för vatten- och landskapsvård inom Saxån-Braåns avrinningsområde.

För att komma till rätta med problemen kring övergödningen av våra hav och vattendrag har en rad olika beslut fattats, på såväl internationell och nationell nivå som på regional och lokal nivå. Som ett led i uppföljningen av dessa beslut har Ekologgruppen AB (1994) genomfört en utredning för att ge förslag på hur näringsämnesförlusterna från marken kan minskas, och hur landskapets förutsättningar för att hysa ett rikt djur- och växtliv kan förbättras, inom Saxån-Braåns avrinningsområde. Syftet med rapporten är därför att:

- Diskutera en långsiktig målsättning och ge förslag till åtgärder som minskar närsalttransporten ut i Öresund och som ger positiva effekter för landskapet och naturförhållandena inom Saxån-Braåns avrinningsområde
- Ge förslag till handlingsprogram för genomförande av föreslagna åtgärder
- Ange lägen inom området där det finns förutsättningar för anläggning av dammar/våtmarker

Rapporten har en allmän del där vi ger en kortfattad bakgrund samt förslag till målsättning, handlingsprogram, kostnader och ett sammanfattande åtgärdsförslag presenteras. I rapportens andra del presenteras åtgärdsförslaget i detalj uppdelat efter delavrinningsområden, totalt 9 st. Dessa är i sin tur indelade i 54 mindre delavrinningsområden och för dessa redovisas uppgifter om markanvändning, hydrologi, markläckage mm. Dessutom presenteras ett omfattande kartmaterial över undersökningsområdet. Tanken är att denna del skall vara "levande" och fyllas på med uppgifter om såväl förslag till nya lägen för åtgärder som genomförda åtgärder, allt eftersom arbetet fortskrider.

Åtgärdsförslaget är uppbyggd som en katalog över områden som är lämp l i g a att arbeta vidare med, vad gäller anläggning av dammar, våtmarker och skyddszo ner. Underlaget till katalogen har erhållits genom informations- och diskussionsmöten med markägare i samarbete med berörda LRF-kretsar. Vid dessa möten har närvarande markägare fått möjlighet att göra en intresseanmälan. Totalt har ca 150 markägare informerats på detta sätt och av dessa har 55 stycken anmält sig som intresserade för åtgärder (i form av t ex dammar) på sina marker. Totalt har ett 70-tal objekt med en areal av ca 30 hektar kommit fram på detta sätt.

Kostnaderna för att genomföra hela handlingsprogrammet har beräknats totalt till 44,6 miljoner kronor räknat i 1994 års penningvärde. Handlingsprogrammet föreslås genomföras på en period av 12 år.

Kävlinge, Landskorna och Eslövs kommuner har fått medel från det lokala investeringsprogrammet LIP för åtgärder i Saxån och Braån.

Vattenvårdande åtgärder inom Lip-programmet för Saxån-Braåns avrinningsområde

Kävlinge kommun

Arbetet med att öka den ekologiska hållbarheten i samhället, genom att minska närsalttransporten till Öresund och samtidigt skapa förutsättningarna för en ökad biologisk mångfald inom Saxån-Braåns avrinningsområde, har i Kävlinge kommun pågått sedan maj 1998. De åtgärder som utförts är anläggning av dammar och skyddszo ner samt återskapande av öppet rinnande vatten.

Vid utgången av år 2000 har i Kävlinge kommun anlagts 9 st dammar/våtmarker omfattande ca 4 ha våtyta till detta kommer ca 3,5 ha naturmark. Ca 4,5 ha skyddszo ner har anlagts. Återskapandet av en ca 80 m lång bäck med en fallhöjd på ca 2,5 m (Kävlinge kommuns högsta "vattenfall") har även utförts.

I tidigare vattenvårdande projekt inom Saxån-Braåns avrinningsområde i Kävlinge kommun (1990-93) har 1,4 ha (5 st) dammar och 3,4 ha skydds-zoner anlagts.

LIP Landskrona och Eslöv

Projektets målsättning är att anlägga 14 ha (Landskrona kommun) + 12 ha (Eslövs kommun) dammar och våtmarker inom avrinningsområdet före utgången av år 2001. Projektet skall också främja den biologiska mångfalden och i Landskrona kommun även bidra till folkbildningen. Emilie Björling och Anna-Carin Linusson har fungerat som projektledare och haft sin tjänstgöring delad mellan kommunerna.

I Landskrona kommun har vid år 2000 utgång 5 dammar med en areal av 3,5 ha anlagts. Längs vattendraget har även ett flertal naturvårdande åtgärder vidtagits där speciell uppmärksamhet ägnats lökgrödans benägenhet. I tidigare vattenvårdande åtgärder har 4 dammar omfattande ca 6 ha anlagts.

I Eslövs kommun har vid årsskiftet 2 dammar omfattande knappt 1 ha anlagts och två stycken påbörjats. I tidigare projekt har 5 dammar omfattande ca 1,5 ha anlagts.

Svalöv

Svalövssjön omfattande ca 6 ha har färdigställts. I tidigare vattenvårdsprojekt har 3 dammar omfattande ca 2,4 ha anlagts.

Ekonomi

Budgetpost	Budgeterat 2000	Redovisat 2000
Årlig vattenkontroll, PULS bekämpnings- medelsprovtagning	260 000 :-	259 728:-
Information; handledning till videofilm, åmansbok, ekomuseum, samverkansgrupper	70 000:-	82 893:-
Åtgärder; Saxån-Braåns natur- och rekreationsvärden, projektering mm	83 000:-	58 647:-
Övriga kostnader	7000:-	6000:-
Summa	420 000 :-	407 268:-
Kostnad per kommun	105 000:-	101 817:-